

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ — ΔΗΜΟΣ ΚΩΣΤΑΛΑΣ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΑΙ και παράγοντες εις πᾶσαν κοινωνίαν δὲν εἶνε συνήθως οἱ λάμποντες εις τὰ ἀξιώματα και τὴν χλιδὴν τοῦ πλοῦτου και τῆς ἰσχύος, οἱ ἐπισειόμενοι ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων βαθμίδων τῆς κοινωνικῆς κλίμακος. Πολλάκις και συνηθέστατα εις τὰς ἀκραιφνῶς λαϊκὰς τάξεις συναντᾶ τις μορφωτικὰ ὄντως στοιχεῖα, ἐργάτας ἀληθινούς, σεμνοὺς, χωρὶς ἐπιδείξεις και ἀξιώσεις, οἱ ὅποιοι ἐν τούτοις σπεύρου ἀφανῶς τὸν ἀγαθὸν σπόρον και καλλιεργοῦν γόνιμον τὸ ἔδαφος τῆς προόδου, τοῦ ἐκπολιτισμοῦ και τῆς κοινωνικῆς εὐπραγίας.

Εἰς ἐκ τῶν κοινωνικῶν τούτων τύπων ὑπῆρξεν ἀναμφισδητῆτως και ὁ ἐν Ταϊγανίῳ δημοφιλῆς βιοπαλαιστῆς ἀείμνηστος Δῆμος Κωστάλας. Ἀπὸ τούς γνησίους ἐκείνους Ἑλληνας, οἱ ὅποιοι ζοῦν, σκέπτονται, αἰσθάνονται, παλαίουν, πονοῦν και ἀποθνήσκουν εις τὰ μαῦρα ξένα μὲ τὸ ἰδανικὸν τῆς πατρίδος εις τὰ στήθη και μὲ τὸ ὄνομά της τὸ γλυκὺ εις τὰ χεῖλη.

Οὔτε μεγαλέμπορος, οὔτε ζάπλουτος, οὔτε τραπεζίτης ἐχρημάτισε. Ἦτο εις ἀπλοῦς βιοπαλαιστῆς. Ἀλλὰ πρό παντός ὑπῆρξε ἔλληγ. Ὁ πατὴρ του, χῆος, ἀγωνιστῆς τοῦ 21, ναύτης ὑπηρετήσας ὑπὸ τὸν Κανάρην, ἀποθανὼν μόλις πρό τινων ἐτῶν ἐν Ταϊγανίῳ,

ὅπου ἦτο ἕως χθὲς ἐν ζωντανὸν λείψανον καὶ καύχημα τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐθνικῆς ἐποποιίας, τοῦ ἐκκληροδότησεν ὄνομα ἐντιμον καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἱεράν ἰδέαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος. Καὶ εἰς τὸν βωμὸν αὐτῆς τῆς μεγάλης διὰ πάντα ἀληθινὸν Ἑλληνα θρησκείας ἐθυσίασε ὄλην του τὴν ζωὴν ὁ ἀείμνηστος Δῆμος. Ἀκολουθήσας καὶ οὗτος τὸ ναυτικὸν ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς, ναύτης κατ' ἀρχάς, διασχίσας θαλάσσας καὶ ὠκεανούς, κατῴρθωσε νὰ ἀνέλθῃ διὰ τῆς προσωπικῆς του ἀξίας εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πλοιάρχου ἀνά τὴν Μαιώτιδα καὶ τὸν Εὐξείνιον. Ἄλλ' ἡ ἐμπορικὴ ἱστοφόρος ναυτιλία εἶχεν ἀρχίσει νὰ ὑποχωρῇ πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀτμήλατον, καὶ ὁ Δῆμος, οἰκογενειάρχης πλέον μὲ βάρη καὶ εὐθύναι, κατέφυγε εἰς βιοποριστικώτερον ἔργον, ἰδρύσας ἐν Ταϊγανίῳ τὸ μικρὸν κατ' ἀρχάς καὶ εἶτα ἐξελιχθὲν εἰς πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν πασίγνωστον αὐτόθι καὶ ἀνά τὰ μέρη τῆς Ἀζοφικῆς καφεστιατόριον, κέντρον ἀληθινῶν τῶν τε ἐνδημούντων καὶ τῶν διερχομένων ἐκείθεν Ἑλλήνων. Δὲν εἶνε ὑπερβολὴ ἂν ἰσχυρισθῇ τις ὅτι τὸ κατὰ στήματό του ἦτο ἐν εἶδος προξενεῖου αὐτόχρημα. Δὲν ὑπῆρξε ἕλλην ξενητευμένους, δημοσιογράφος, λόγιος, καλλιτέχνης, ἡθοποιός, ὅστις δὲν εὖρε παραμυθίαν, θάρρος, ἐνίσχυσιν εἰς τὸ ἐλληνικὸν ἐκεῖνο κρησφύγετον τοῦ πατριωτικοῦ ἀνδρός. Ἀνοικτόκαρδος, ὀμιλητικὸς, εἰλικρινής, γενναῖος εἰς αἰσθήματα, ὁ ἀείμνηστος Κωστάλας παρῆεν εἰς πάντας ὅ,τι ἠδύνατο — συμβουλάς, ὑποστήριξιν, βοηθήματα, ἀρωγὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικήν. Πρὸ 22 ἐτῶν, συνεπεία προῦρου ἀποτόμως ἐνσκήψαντος δριμυτάτου χειμῶνος εἶχον συγκλεισθῆ περι τὰ τριάκοντα ἐλληνικὰ ἱστιοφόρα ἐντὸς τῶν αἰφνιδίων πάγων τῆς Ἀζοφικῆς. Τὰ πληρώματα αὐτῶν, φεύγοντα τὴν βεβαίαν καταστροφὴν, διέσχισαν περὶ τὴν μακρὰν πάγομένην ἔκτασιν ἐν μέσῳ κακουχίας τρομερᾶς καὶ ἔφθασαν, ἐλεεινὰ ἀνθρώπινα ναυάγια, εἰς Ταϊγανίον. Ἄλλ' ὁ Κωστάλας, αὐτὸς μόνος, ὁ ἐλάχιστος, ὁ ἔσχατος ἐν τοῖς πρώτοις, ἔσπευσε καὶ τοὺς περισυνέλεξε, τοὺς περιέθαλψε, τοὺς ἔδωκε φάρμακα, ἐνδύματα, στέγην, τροφήν. Αὐτὸς περιῆλθε καὶ ἔκρουσε τὰς θύρας τῶν ἐλληνικῶν γραφείων καὶ συνέλεξε τοὺς ναύλους των καὶ τοὺς κατεῴδωσε εὐγνωμονοῦντας εἰς τὰς ἐστίας των. Ἄλλὰ καὶ ποῖος παραπλανηθεὶς ὑπὸ τῆς σκληρᾶς Μοίρας εἰς τὴν τροχίαν τοῦ ἀγαθοῦ ἀνδρός ἐμεινεν ἀπροστάτευτος καὶ ἀβοήθητος; Τὸ καφενεῖον του, διακεκοσμημένον μὲ εἰκόνας ἀγωνιστῶν, μὲ σημαίας καὶ μὲ τὰ ἐθνικὰ σύμβολα, ἦτο ἓνα κομμάτι ἐλληνικῆς γῆς, μία ἄσβεστος ἐστία πατρικῆ, ὅπου ἐθερμαίνοντο καὶ ἐζωογονοῦντο οἱ νοσταλγοῦντες τὴν προσφιλεῖ καὶ περιπόθητον πατρίδα. Ἄν καὶ μὴ ἐγγράμματος αὐτός, ἐπρομηθεύετο ὅλα σχεδὸν τὰ ἐλληνικὰ φύλλα καὶ περιοδικὰ καὶ βιβλία, ὅπως μὴ λείψῃ οὐδ' ἡ πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ τροφή ἀπὸ τὸν ἀγαπητόν του ἐλληνόκοσμον. Πόσον δὲ εἶχε κατακτήσει τὴν κοινὴν ἀγάπην ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἐδάπτισεν ὑπὲρ τὰ 200 βρέφη ὁμογενῶν αὐτόθι. Ἦτο ὁ πρῶτος πάντοτε, ὅστις ἔδιδε τὸν ὄβολόν του καὶ τὸ ἀγαθὸν παράδειγμα εἰς πᾶσαν κοινωνικὴν ἢ ἐθνικὴν ἐκκλησίαν. Εὐρεν ἐποχάς, καθ' ἃς ἠδύνατο νὰ

πλουτήση και να αναδειχθῆ εὐπορος. Ἄλλ' ἦτο ἐκ τῶν σπανίων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι προτιμοῦν νὰ ἀφήσουν εἰς τὰ τέκνα των ὄνομα ἄγνόν και ἀνεπίληπτον και τὸ παράδειγμα τῆς ἀρετῆς και τῆς εὐποιτίας. Καὶ ἀληθῶς οἱ τρεῖς αὐτόθι υἱοὶ του, διαπνεόμενοι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀλτροῦστικῶν αἰσθημάτων, συνεχίζουσαν ἤδη τὸ ὠραῖον ἔργον και τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀλησμονήτου πατρός.

Τοιοῦτος ἐν σκιαγραφίᾳ ὁ πολὺκλαυστος ἀνὴρ, εὐτυχῆς ἐπὶ πλέον και κατὰ τοῦτο, ὅτι ἠτύχησε νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς και νὰ ἀναπαυθῆ εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, ἐν Ἀθήναις, ὅπου ἀπέθανε πρὸ ἑνὸς ἔτους περιστοιχισμένος ἀπὸ τὰ εἰλικρινῆ δάκρυα και τὸν πόνον ὧσων τὸν ἐγνώρισαν, τὸν ἐξετίμησαν, τὸν ἐθαύμασαν και τὸν ἠγάπησαν.

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΝΑΣ ΜΟΥ

(Ἀφιερωμένο στὴ μητέρα μου
μὲ ἀγάπη κ' εἰγνωμοσύνη.)

ΜΙΑ τεφροδόχη ἀρχαία
πάρε και κρύψε ἐκεῖ
τὰ ὄνειρα τὰ ὠραῖα
ποῦ ἐξῆσαν μιὰν αὐγή.

Τὴν τεφροδόχη ρίξε
εἰς τὴν ἀκρογιαλιά,
ὄλους τοὺς πόθους πνίξε
ποῦ φθείρουσαν τὴν καρδιά.

Πάρ' τὴν ἀξίνα, σκάψε,
σκάψε τὴ γῆς βαθιά,
ἄνοιξε τάφο, θάψε
τὴ μαύρη σου καρδιά.

Στοῦ κάμπου τὴν εἰρήνη,
στὴν ἐξοχὴ μακριά,
δέσε σφιχτὰ τὴ Φρύνη
σὲ μιὰν ἀγνή μυρτιά.

Και τοῦ Ἑρώτα τὰ τόξα
ρίξε τα στὴ φωτιά
νὰ γίνουσαν στάχτη. Δόξα
σὲ τέτοια πυρκαγιά.

Κ' ὕστερα ἄγνος, μεγάλος,
καλὸς και δυνατός,
(ὅμοιος σου δὲν εἶν' ἄλλος)
περπάτει, τράβα ἔμπρός.

Πάρ' τὸ ραβδί στοῦ χέρι
μὲ θάρρος στὴν ψυχῆ,
ταξείδευε στὰ μέρη
ποῦ ὁ νοῦς θὰ σὲ ὀδηγῆ.

Τῆς Σκέψης παλλικάρη,
κύττα, μακριὰ κ' ἔμπρός,
τ' ὀλόχρυσο λυχνάρι
μὲ τὸ αἰώνιο φῶς.

Νύχτα θὰ περπατήσης,
θὰ φθάσης χαραυγῆ,
και θὲ νὰ σταματήσης
εἰς τὴ βουνοκορφῆ.

Ἡ Δόξα ἐκεῖ προσμένει
τῆς Τέχνης, νά, ὁ ναός,
λίγοι εἶναι οἱ καλεσμένοι,
κ' ἐσὺ εἶσαι ὁ λειτουργός.

(Παρίσι 1909)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ